

Hollolan kunta

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma

Esi- ja perusopetus

Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta
14.6.2023

Sisällysluettelo

1. Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista	3
1.1 Arvio kokonaistarpeesta	3
1.2 Arvio käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista	4
2. Koulu yhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi	4
2.1 Oppilaiden ja koulu yhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset	4
2.2 Koulukohtaisen opiskeluhoitoryhmän johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat	5
2.3 Poissaolojen ennaltaehkäisy, suunnitelmien seuranta (ml. Seurantamenetelmät ja tiedot) ja poissaoloihin puuttuminen. Vastuunjako sekä luvattomista poissaoloista ilmoittaminen huoltajalle.....	5
2.4 Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen	5
2.5 Yhteistyö ja käytänteet koulu ympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön turvallisuuden tarkastuksissa.	5
3. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoito).....	6
3.1 Oppilaan ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin.....	7
3.2 Yksittäisen oppilaan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen.....	7
3.3 Opiskeluhoitokertomuksen laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen opetuksen järjestäjän opiskeluhoitokisterille.	8
3.4 Tarvittavan opiskeluhuollon järjestäminen kurinpitotoimen tai oppilaan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä.	8
3.5 Opettajan laajaan terveystarkastukseen 1, 5 ja 8 antaman oppilaan selviytymistä ja hyvinvointia kuvaavan arvion käytänteet (ml. suostumuksen hankkiminen) koulussa	10
3.6 Oppilaan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet	10
4. Yhteistyön järjestäminen oppilaiden, perheiden ja koulussa työskentelevien ja muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa.....	11
4.1 Oppilaiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen osallisuus opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttamiseen. ...	11
4.2 Koulun opetus- ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä	12
4.3 Opiskeluhuollon moniammatillinen yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen ja sairaalaopetuksen yhteydessä	12
4.4 Yhteistyö muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi	14
4.5 Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen oppilaille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille.....	14
5. Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta, ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma	15
5.1 Toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytänteet.....	15

5.2 Kuvataan opettajan tai rehtorin velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle	17
5.3 Toimintatavat tukea tarvitsevan oppilaan (teon kohde ja tekijä) ohjaamiseksi opiskeluhuoltopalveluihin.	17
5.4 Yhteistyö huoltajien kanssa sekä viranomaisyhteistyö ml. toimintatavat koskien ilmoitusvelvollisuutta sosiaalitoimeen ja / tai poliisille	18

1. Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

1.1 Arvio kokonaistarpeesta

Hollolan koulut on jaettu pohjoiseen- ja eteläiseen palvelualueeseen. Pohjoisella palvelualueella sijaitsevat Kalliolan ja Paimelan koulut, Heinsuon koulu, Pyhäniemen koulu, Tiilikankaan koulu sekä Hämeenkosken koulu. Eteläisen palvelualueen kouluiksi luetaan Herralan ja Nostavan koulut sekä Salpakankaan koulu. Lisäksi Hollolassa sijaitsee Kankaan erityiskoulu.

Koulu	Oppilasmäärä	Kuraattoripalvelut	Psykologipalvelut	Kouluterveydenhoito ja
Kalliola	348	2pv	1-2pv/vko	4-5 pv/vko
Paimela	30	Tarpeen mukaan	Tarpeen mukaan	1pv/kk
Heinsuo	550	4 pv/vko	14 h/kk	5pv/viikko
Pyhäniemi	106	1pv/vko	Tarpeen mukaan	1pv/vko
Tiilikangas	227	2pv/vko	Tarpeen mukaan	3pv/vko
Hämeenkoski	124	1pv/vko	0,5pv/vko	1pv/vko
Herrala	45	4h/vko	Tarpeen mukaan	2pv/kk
Nostava	49	2h/vko	Tarpeen mukaan	2pv/kk
Salpakangas	978	7 henkilötyöpäivää/vko	86h/kk	Tavattavissa 5pv/vko x2
Kangas	100	3,5 henkilötyöpäivää/vko	0,5pv/vko	Tavattavissa 5pv/vko x2

1.2 Arvio käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Koulutuksen järjestäjä	Kuraattori- resurssi	Laskennall. resurssi	Psykologi- resurssi	Laskennall. resurssi	Kouluterveyden th	Laskennall. resurssi	Lääkäri resurssi kouluth	Opiskelu- terveyden th	Laskennall. resurssi	Lääkäri resurssi	Neuvola esikoululaisten osallistujien resurssi	Oppilasmäärä esi- ja perusopetus	Oppilasmäärä lukio
Asikkala	2	1,6	Osto	1,4	1,5	1,5		0,2	0,4		0,1	877	214
Hartola	0,2	0,3	Osto 0.2	0,2	0,2	0,3		0,1	0,07		0,02	158	44
Heinola	3+0,8	2,5	2+osto	2,19	3	2,51		0,4	0,3		0,2	1 506	197
Hollola	4,2	4,2	2+osto	3,52	4	4,6		*			0,45	2744	
Iitti	2	1,2	Osto	1,05	1,2	1,2		0,2	0,2	0,2	0,1	710	112
Kärkölä	0,8	0,6	?	0,51	0,8	0,65		*	0,1		0,45	395	
Lahti	22+3	20,9	9+osto	17,91	19,0	19,57		3,6	3,9	4,6+ oth 1,6	1,7	11 746	2230
Padasjoki	0,3	0,3	osto	0,30	0,4	0,30		0,1	0,06		0,02	197	35
Orimattila	4	3,2	2+osto	2,78	3,6	3,2		0,4	0,4		0,2	1949	220

Miljoitus:
670 oppilasta / kuraattori
780 oppilasta / psykologi
600 oppilasta / kouluterveydenhuollon terveydenhoitaja
570 oppilasta / opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitaja

* Ei toisen asteen koulutusta

2. Koulu yhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi

2.1 Oppilaiden ja koulu yhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset

Opiskeluhoitosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Opiskeluhoitosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen on osa opetuksen järjestäjän omavalvontaa koskevaa tehtävää. Opetuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen opiskeluhoitopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa opiskeluhoollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta.

Kunnan OTR (moniammatillinen oppimisen tuen ryhmä) ohjaa, seuraa ja arvioi kunnan opiskeluhoitotyötä ja sen vaikuttavuutta. Alueiden rehtorit/apulaisrehtorit/vararehtorit esittelevät vuosittain koulunsa/alueensa opiskeluhoollon painopisteet, tukiresursoinnin ja sen käytön sekä arvioivat alueen opiskeluhoollon vaikuttavuutta ja toimivuutta yhdessä OTR:n kanssa. Mittareina käytetään mm. kouluterveyskyselyä sekä maakunnallisesti toteutettavista arviointikyselyistä saatuja tuloksia.

2.2 Koulukohtaisen opiskeluhoitoryhmän johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat

Koulukohtaisen opiskeluhoitoryhmän (OHR) toimintatavat ja käytännöt

Koulukohtainen opiskeluhoitoryhmä (OHR) vastaa koulun opiskeluhoollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Sitä johtaa koulussa joko rehtori/ apulaisrehtori. Opiskeluhoitoryhmä on moniammatillinen ryhmä. Käsiteltäessä yksittäistä luokkaa, voidaan opiskeluhoitoryhmään kutsua myös luokan oppilaita kuultaviksi. Opiskeluhoitoryhmä voi tarvittaessa kuulla myös asiantuntijoita. Koulun opiskeluhoitoryhmä kokoontuu säännöllisesti vuosikelloon tehdyn suunnitelman mukaisesti. Vuosikelloon on aikataulutettu ja kuvattu kaikissa Hollolan kunnan opiskeluhoitoryhmissä käytävät yhteisölliset teemat. Koulu voi lisätä vuosikelloon yhteisöllisiä teemoja koulukohtaisten tarpeiden mukaan.

Koulu täydentää koulukohtaista opiskeluhoitotyön vuosikelloa vähintään seuraavilla lisäyksillä:

- lastensuojelun teema-OHR
- Laaja-alaisten terveystarkastusten yhteydessä koko luokan hyvinvoinnin, ilmiöiden tarkistuspiste ohr:ssä yleisesti luokanvalvojan/luokanopettajan sekä terveydenhoitajan kuvaamana. (poissaolot, ilmapiiri, ryhmädynamiikka, kaverisuhteet jne.)
- Hyvinvointikyselyjen tuloksien läpikäyminen niinä vuosina, kun kyselyjä tehdään.

Koulun opiskeluhoollon kokouksista laaditaan muistiot. Rehtori/apulaisrehtori toimii ryhmän puheenjohtajana ja osoittaa ryhmästä jäsenen, joka toimii kirjurina. Muistioon kirjataan kokouksessa keskustellut aiheet ja erikseen kokouksessa päätetyt asiat ja vastuuhenkilöt. Samalla sovitaan, milloin arvioidaan tehtyjen päätösten vaikutuksia. Kirjaukset tehdään opiskeluhoitoryhmän aikana ja luetaan kokouksen päätteeksi yhdessä läpi. Korjaukset kirjauksiin tehdään välittömästi palaverin kuluessa.

2.3 Poissaolojen ennaltaehkäisy, suunnitelmien seuranta (ml. Seurantamenetelmät ja tiedot) ja poissaoloihin puuttuminen. Vastuunjako sekä luvattomista poissaoloista ilmoittaminen huoltajalle

LIITE 1. (SKY)

2.4 Tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen Puuttumisen toimintamalli perusopetuksessa toteutuu liitteenä olevien kuvien 1-3 tavalla.

2.5 Yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön turvallisuuden tarkastuksissa.

Oppilaan terveyden edistämiseksi on koulu yhteisön ja opiskelu ympäristön terveellisyys ja turvallisuus tarkastettava yhteistyössä oppilaitoksen ja sen oppilaiden, kouluterveydenhuollon, terveystarkastajan, henkilöstön työterveyshuollon, työsuojeluhenkilöstön, pelastusviranomaisen ja tarvittavien muiden asiantuntijoiden kanssa säännöllisesti. Tarkastuksesta laaditaan raportti ja samoin todetuista puutteista ja niiden korjaamisesta laaditaan suunnitelma. Arvioinnissa

todettujen puutteiden korjaamista seurataan vuosittain. Muiden viranomaisten toimesta tarkastuksia suoritetaan heidän omien aikataulujen ja tarkastusvälien puitteissa.

3. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoito)

Opiskeluhoillon toimijat – työn- ja vastuunjako

Rehtori/apulaisrehtori vastaa koulun opiskeluhoillosta ja koulukohtaisen opiskeluhoillon vuosikellon päivittämisestä. Hän johtaa koulukohtaisen opiskeluhoiltoryhmän (OHR) toimintaa.

Koulun koko henkilökunta vastaa koko koulun hyvinvoinnista.

Luokanopettaja/-valvoja vastaa yhteistyössä koulun muiden opiskeluhoillon toimijoiden kanssa oman luokkansa oppilaiden yksilökohtaisen opiskeluhoillon toteutumisesta.

Psykologi- ja kuraattoripalveluilla tarkoitetaan opiskeluhoillon psykologin ja kuraattorin antamaa opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta, joilla edistetään koulu- ja opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä yhteistyötä opiskelijoiden perheiden ja muiden läheisten kanssa ja tuetaan opiskelijoiden oppimista ja hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia.

Kouluterveydenhuollolla tarkoitetaan terveydenhuoltolain (1326/2010) 16 §:n mukaista kouluterveydenhuoltoa ja opiskeluterveydenhuollolla mainitun lain 17 §:n mukaista opiskeluterveydenhuoltoa. Koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa toteuttavat terveydenhoitaja ja lääkäri. Terveydenhuoltolain (15 § (1326/2010) mukaan lastenneuvolan tehtävänä on edistää alle kouluikäisten lasten ja heidän perheidensä terveyttä ja hyvinvointia.

Psykologit

Psykologi osallistuu opiskeluhoiltotyöhön oman alansa asiantuntijana sekä yksittäisen oppilaan että koko yhteisön hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Psykologi voi olla mukana suunnittelemassa koko yhteisön tai yksittäisen ryhmän hyvinvointia tukevia toimenpiteitä.

Psykologin työn tavoitteena on tukea oppilaiden oppimista ja hyvinvointia psykologisten arviointi-, konsultaatio- ja neuvontapalvelujen avulla. Psykologin työ sisältää oppilaan oppimisvaikeuksien, erilaisten koulunkäyntivaikeuksien ja psyykkisen tilanteen arviointia sekä tukitoimien suunnittelua ja toteuttamista yhteistyössä oppilaan lähiverkoston ja tarvittavan yhteistyöverkoston kanssa. Psykologit ohjaavat tarvittaessa perheitä koulun ulkopuolisten tukitoimien piiriin.

Kuraattorit

Kuraattori osallistuu sosiaalihuollon asiantuntijana oppilashuoltotyöhön sekä yksittäisen oppilaan että koko yhteisön hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Kuraattoripalvelujen päämääränä yhteisössä on syrjäytymisen ehkäiseminen sekä yhdenvertaisuuden ja osallisuuden edistäminen. Kaikessa toiminnassa huomioidaan lapsen edun toteutuminen

Kuraattoripalvelu ehkäisevänä sosiaalipalveluna tarjoaa opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta, jolla edistetään hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta sekä yhteistyötä opiskelijoiden perheiden ja muiden läheisten kanssa. Työn tavoitteena on oppilaan voimavarojen ja toimintakyvyn edistäminen sekä pyrkimys muovata ympäröiviä olosuhteita yhteistyössä

lähiyhteisön kanssa. Kuraattorin osaamiseen sisältyy opetustoimen ja sosiaalihuollon lainsäädännön tuntemuksen lisäksi yksilöä ja perhettä tukevan palvelujärjestelmän tuntemus, sosiaaliin ongelmiin liittyvä muutostyö sekä lasten ja nuorten verkoston ja läheisten kanssa tehtävä tavoitteellinen yhteistyö. Kuraattorityötä toteutetaan yksilö-, perhe-, ryhmä-, verkosto-, kriisi- sekä yhteistyön menetelmin.

Neuvola- koulu- ja opiskeluterveydenhuolto

Neuvola-, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tehtävänä on edistää ja ylläpitää lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden terveyttä ja hyvinvointia yhteistyössä koulujen ja oppilaitosten henkilöstön ja vanhempien kanssa.

Neuvolapalveluiden tehtävänä on huolehtia esikouluikäisten yksilöllisistä terveydenhuoltopalveluista sekä osallistua varhaiskasvatuksen esikouluikäisten yhteisölliseen oppilashuoltoon. Yksilöllistä neuvolapalvelua ovat määräaikaiset terveystarkastukset sekä monialaiset asiantuntijaryhmät.

Kouluterveydenhuollossa työskentelevät kouluterveydenhoitajat ja koululääkärit. Määräaikaiset koko ikäluokkaa koskevat terveystarkastukset muodostavat kouluterveydenhuollon toiminnan rungon. Peruskoulun aikana oppilaille on yhdeksän terveystarkastusta. Koulun alkaessa ensimmäisellä luokalla, murrosikää lähestyessä viidennellä luokalla ja peruskoulun loppuvaiheessa kahdeksannella luokalla oppilaille tehdään laaja terveystarkastus, johon kuuluu terveydenhoitajan ja lääkärin tarkastus sekä vanhempien tapaaminen. Terveystarkastuksissa pyritään havaitsemaan tukea tarvitsevat lapset ja nuoret. Perheiden kanssa tehdään yhteistyötä tarvittavan tuen järjestämiseksi.

3.1 Oppilaan ohjaaminen opiskeluhuoltopalveluihin

Kaikille kouluille on nimetty omat kouluterveydenhoitajat, koulukuraattorit sekä -psykologit. Vastaavan kuraattorin palvelut ovat myös käytössä kaikilla kouluilla. Koulujen henkilökunnalla on velvollisuus ohjata oppilaita hakemaan tarvitsemiaan oppilashuollon palveluita.

3.2 Yksittäisen oppilaan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen

Kun opettajalla herää huoli oppilaasta, hän ottaa asian puheeksi oppilaan kanssa. Jos huoli jatkuu puheeksi oton jälkeen, opettaja ottaa yhteyttä oppilaan luokanopettajaan/luokanvalvojaan. Luokanopettaja/luokanvalvoja ottaa yhteyttä huoltajaan. Jos huoli jatkuu luokanvalvoja ottaa uudelleen yhteyttä huoltajaan ja kutsuu huoltajan palaveriin. Luokanvalvoja pyytää samalla lupaa kutsua palaveriin myös niitä asiantuntijoita, joiden arvelee olevan tarpeen tilanteen selvittämiseksi. Luokanvalvoja tekee palaverista opiskeluhuoltokertomuksen. Palaverin aluksi käydään läpi asiantuntijaryhmän jäsenet ja varmistetaan huoltajalta/oppilaalta, että kaikkien asiantuntijoiden osallistuminen sopii. Oppilaan/huoltajan suostumus kirjataan opiskeluhuoltokertomukseen.

Palaverin jälkeen huoli häviää, mutta jos ei, niin luokanvalvoja/luokanopettaja ottaa uudelleen yhteyttä huoltajaan ja kokoaa uuden asiantuntijaryhmän, joka voi kokoonpanoltaan olla erilainen kuin edellisellä kerralla. Palaverista tehdään uusi opiskeluhooltokertomus.

3.3 Opiskeluhooltokertomuksen laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen opetuksen järjestäjän opiskeluhooltorekisterille.

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan opiskeluhooltokertomus. Luokanvalvoja/-opettaja kirjaa yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot opiskeluhooltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Palaverin aluksi käydään läpi asiantuntijaryhmän jäsenet ja varmistetaan huoltajalta/oppilaalta, että kaikkien asiantuntijoiden osallistuminen sopii. Oppilaan/huoltajan suostumus kirjataan opiskeluhooltokertomukseen. Palaverin päätteeksi opiskeluhooltokertomukseen kirjatut asiat luetaan yhdessä läpi, tehdään tarvittavat korjaukset ja otetaan kaikkien osallistujien allekirjoitukset. Opiskeluhooltokertomuksen kirjaamiseen käytetään kunnan yhteistä opiskeluhooltokertomus- lomaketta. Opiskeluhooltokertomuksista sekä muista opiskeluhoollon tehtävissä laadituista tai saaduista yksittäistä oppilasta koskevista asiakirjoista muodostuvaa opiskeluhoollon rekisteriä säilytetään koulun kassakaapissa rekisteriselosteessa kuvatulla tavalla.

3.4 Tarvittavan opiskeluhoollon järjestäminen kurinpitotoimen tai oppilaan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä.

Kurinpidoilliset keinot (Perusopetuslaki § 35, § 36)

Oppilaan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti.

Luokasta tai muusta tilasta poistaminen

Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan.

Päätöksen poistamisesta tekee oppilaan opettaja. Asiasta tehdään ilmoitus huoltajalle ja se merkitään sähköiseen oppilastietojärjestelmään

Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa ja hänelle on järjestettävä tarvittava oppilashuolto.

Poistaminen koulun järjestämästä tilaisuudesta

Koulun järjestämällä tilaisuudella tarkoitetaan esimerkiksi juhlia, retkiä tai teemapäiviä. Päätöksen poistamisesta tekee oppilaan opettaja tai rehtori. Toimenpide kirjataan sähköiseen oppilastietojärjestelmään ja oppilas pyritään saamaan huoltajan valvontaan. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa ja hänelle on järjestettävä tarvittava oppilashuolto

Opetuksen epääminen

Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän

henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan edellä mainitulla perusteella evätä myös seuraavaksi työpäiväksi, mikäli opetuksen järjestäjä tarvitsee aikaa suunnitella oppilaan paluuta takaisin opetukseen ja tarjota oppilaalle oppilashuollon palveluita sekä tukea turvallista paluuta opetukseen. Epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä 36h §:ssä tarkoitettuna oppilashuoltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen. Oppilaalle tehdään suunnitelma palaamisen tukemiseksi.

Päätöksen opetuksen epäämisestä tekee rehtori tai apulaisrehtori. Koulupäivän epäämisestä ilmoitetaan lapsen huoltajalle ja huoltajan kanssa arvioidaan, kuinka epääminen käytännössä toteutetaan. Epäämistä esittänyt opettaja/ rehtori käy kasvatuskeskustelun oppilaan kanssa seuraavana päivänä. Koulupäivän epäämistä esittänyt opettaja antaa tarvittaessa sovitus seuraamuksen. Oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti koulupsykologin tai koulukuraattorin kanssa. Lisäksi oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki hänen epäämisensä aikana sekä oppilaan palatessa opetukseen. Oppilaalle laaditaan suunnitelma kouluun palaamisesta.

Kirjallinen varoitus

- rehtori kuulee huoltajaa ja oppilasta
- rehtori tekee päätöksen kirjallisesta varoituksesta
- rehtori tekee lastensuojeluilmoituksen, koska huoli oppilaan koulunkäynnistä on suuri
- kasvatuksellinen keskustelu kuraattorin kanssa, kuraattori aloittaa tarvittaessa yksilötyöskentelyn oppilaan kanssa

Määräaikainen erottaminen

- prosessin alkaessa rehtori tekee lastensuojeluilmoituksen, koska huoli oppilaan koulunkäynnistä on suuri. Lastensuojeluilmoitukseen on merkitty päivämäärä, jolloin asiaa käsitellään hyvinvointivaliokunnalle (lastensuojelulaki § 24).
- rehtori kuulee oppilasta ja huoltajia
- rehtori tekee esityksen erottamisesta sivistys- ja hyvinvointijohtajalle, joka vie asian sivistys- ja hyvinvointivaliokuntaan päätettäväksi
- Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta päättää, ellei se ole delegoinut nimeämälleen oppilasjaostolle, kurinpitörajoituksena oppilaan erottamisesta määrääjäksi.
- kuraattori tapaa sovitusoppilasta erottamisen aikana, tavoitteena kouluun palaaminen normaalisti erottamisen päätyttyä
- luokanvalvoja/luokanopettaja kokoaa tehtäväpaketin oppilaalle tehtäväksi erottamisen aikana
- luokanvalvoja/luokanopettaja tapaa oppilasta ja tukee näin hänen oppivelvollisuutensa suorittamista erottamisen aikana mahdollisuuksien mukaan

- oppilaalle tarjotaan kuraattorin yksilötyöskentelyä erottamisen jälkeen, tavoitteena vaikuttaa erottamisen syihin ja ehkäistä erottaminen jatkossa

3.5 Opettajan laajaan terveystarkastukseen 1, 5 ja 8 antaman oppilaan selviytymistä ja hyvinvointia kuvaavan arvion käytänteet (ml. suostumuksen hankkiminen) koulussa

Laajat terveystarkastukset järjestetään 1., 5. ja 8.luokalla. Niihin kutsutaan oppilaan molemmat vanhemmat tai huoltajat. Tarkastukseen sisältyy lapsen tai nuoren kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin tutkimisen ja arvioinnin lisäksi perheen ja vanhempien hyvinvoinnin selvittely.

Terveystarkastus voidaan toteuttaa yhdessä tapaamisessa terveydenhoitajan ja lääkärin toimiessa työparina tai tarkastus voi muodostua useammasta tapaamisesta. Nuorelle järjestetään mahdollisuus myös kahdenkeskiseen keskusteluun terveydenhoitajan tai lääkärin kanssa. Laajoissa terveystarkastuksissa selvitetään lapsen ja nuoren hyvinvointiin liittyviä asioita kokonaisvaltaisesti. Tarkastuksessa käydään läpi koulunkäyntiin, vapaa-aikaan ja perheeseen liittyviä olosuhteita ja terveystottumuksia sekä tehdään iän ja yksilöllisen tarpeen mukaiset tutkimukset. Ennen terveystarkastusta täytettävät esitietolomakkeet auttavat tarkastuksen sisällön yksittäisissä kohdentamisessa.

Oppilaan kouluhyvinvoinnin arvioimiseen tarvitaan moniammatillista yhteistyötä: luokanopettaja tai -valvoja antaa kouluterveydenhuollolle oman arvionsa oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa vanhempien kirjallisella suostumuksella. Opettajan arvio kouluterveydenhuollon laajassa terveystarkastuksessa: lomake ja käyttöohje THL

Laajoista terveystarkastuksista kerätään luokka- ja koulukohtaista tietoa koulun oppilashuollon ja kouluterveydenhuollon käyttöön. Laajoissa terveystarkastuksissa tarkastettujen luokkien ja luokkatasojen tiedoista tehdään koulukohtainen yhteenveto. Kertyneitä tietoja ja tarvittavia toimenpiteitä pohditaan oppilashuollon moniammatillisessa työryhmässä terveydenhoitajan tekemän yhteenvedon pohjalta. Yhteenvedot auttavat koulun yhteisöllisen ja yksilöllisen opiskeluhoitotyön suuntaamisessa ja ne ovat myös kolmen vuoden välein tehtävän koulun terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksen tärkeitä taustatietoja.

3.6 Oppilaan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet

Vastuu lapsen sairauden hoidosta on aina vanhemmilla.

Oppilaan koulupäivän aikana tarvitsemasta yksilöllisestä ravitsemuksesta, hoidosta, tuesta ja seurannasta sovitaan yhdessä oppilaan, perheen sekä terveys- ja opetustoimen edustajien kanssa. Pitkäaikaissairaiden lasten ja nuorten kohdalla on tarkoituksenmukaista ajoittain kokoontua arvioimaan tuen ja hoidon sujuvuutta eri tahojen näkökulmasta. Sovituista asioista, kuten mitä tukea tai hoitoa annetaan, kuka sen antaa ja miten tarvittava seuranta järjestetään, tehdään kirjallinen suunnitelma ja tieto suunnitelman laatimisesta kirjataan myös kouluterveydenhuollon potilasasiakirjoihin. Suunnitelmaa tehtäessä toteutetaan oppilaan sairauden hoidosta vastaavan tahon ohjeet sekä kansalliset ja paikalliset kouluterveydenhuollolle ja opetustoimelle annettuja menettelytapaohjeita.

Opetustoimen lainsäädäntö ei määrittele työntekijöiden lääkehoitoon osallistumista, eikä työntekijöitä siten voida tehtävään velvoittaa. (THL)

Erityisruokavaliot

Koulun varsinaisesta ruokalistasta poikkeavaa ruokaa voidaan tarjota joko terveydellisistä, eettisistä tai uskonnollisista syistä. Myös näiden ruokavalioiden tulee täyttää kouluruokailusta annetut säädökset. Eettisistä ja uskonnollisista syistä tarvittavat erityisruokavaliot toteutetaan huoltajan tai nuoren oman ilmoituksen perusteella ja niihin liittyvät käytännöt sovitaan sekä tiedotetaan etukäteen oppilaille ja huoltajille.

Lääkärin, ravitsemusterapeutin tai terveydenhoitajan lausunto on välttämätön, kun ruokavalio tarvitaan sairauden hoitoon tai muun terveydellisen syyn takia. Erityisruokavaliion tulee olla tiedossa jo ennen koulun alkamista ja asia tulee ennakoida koulua vaihdettaessa. Lasten ruoka-allergia Käypä Hoito-suosituksen mukaisesti ruokavaliot tulee mahdollisuuksien mukaan purkaa jo lastenneuvolassa ennen kouluikää. Lapsen oman opettajan ja koulun muiden aikuisten on tärkeää olla tietoisia oppilaan ruoka-aineallergiasta etenkin, jos allergeenille altistuminen aiheuttaa välittömiä oireita tai ensiavun tarvetta.

4. Yhteistyön järjestäminen oppilaiden, perheiden ja koulussa työskentelevien ja muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa.

4.1 Oppilaiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhoitopalvelujen osallisuus opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttamiseen.

Yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään koulu yhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan koulu ympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä. Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen on yhteisöllisessä opiskeluhoollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Oppilaiden osallisuuden edistäminen on opetuksen järjestäjän tehtävä. Opiskeluhoito luo koulu yhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Oppilaalla on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Koulun järjestyssäännöt lisäävät koulu yhteisön turvallisuutta, viihtyisyyttä ja sisäistä järjestystä. Opetuksen järjestäjä laatii suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä osana koulu kohtaista opiskeluhoitosuunnitelmaa. Opettajan, yksikön esimiehen tai rehtorin tulee ilmoittaa koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta tilanteeseen osallistuneiden huoltajille tai muulle lailliselle edustajalle.

Koulurakennuksessa sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Kouluyhteisöllä on yhtenäiset toimintatavat eri oppimisympäristöissä tapahtuvaa opetusta ja välitunteja varten. Eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita noudatetaan. Opetuksen järjestäjä varmistaa, että oppilaan oppimisympäristö työelämään tutustumisen aikana on turvallinen. Kouluympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä kouluyhteisön hyvinvointia edistetään ja seurataan jatkuvasti. Niitä tarkistetaan kolmen vuoden välein toteutettavissa tarkastuksissa. Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös koulukuljetuksia, tapaturmien ennaltaehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimintatavat.

4.2 Koulun opetus- ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä

Syksyisin koulujen Veso-päivissä kerrataan tarvittaessa kunnan toimintamallit yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttamiseksi.

4.3 Opiskeluhuollon moniammatillinen yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen ja sairaalaopetuksen yhteydessä

Kun yleisen tuen tukimuodot eivät riitä oppilaalle, laatii hänen luokanopettajansa/luokanvalvojansa yhdessä huoltajan ja lasta opettavien opettajien kanssa pedagogisen arvion oppilaan tilanteesta. Tarvittaessa opettaja konsultoi myös opiskeluhoitohenkilöä, mikäli oppilas tarvitsee tilanteeseensa myös opiskeluhuollon tukea. Oppilas siirretään tarvittaessa tehostettuun tukeen.

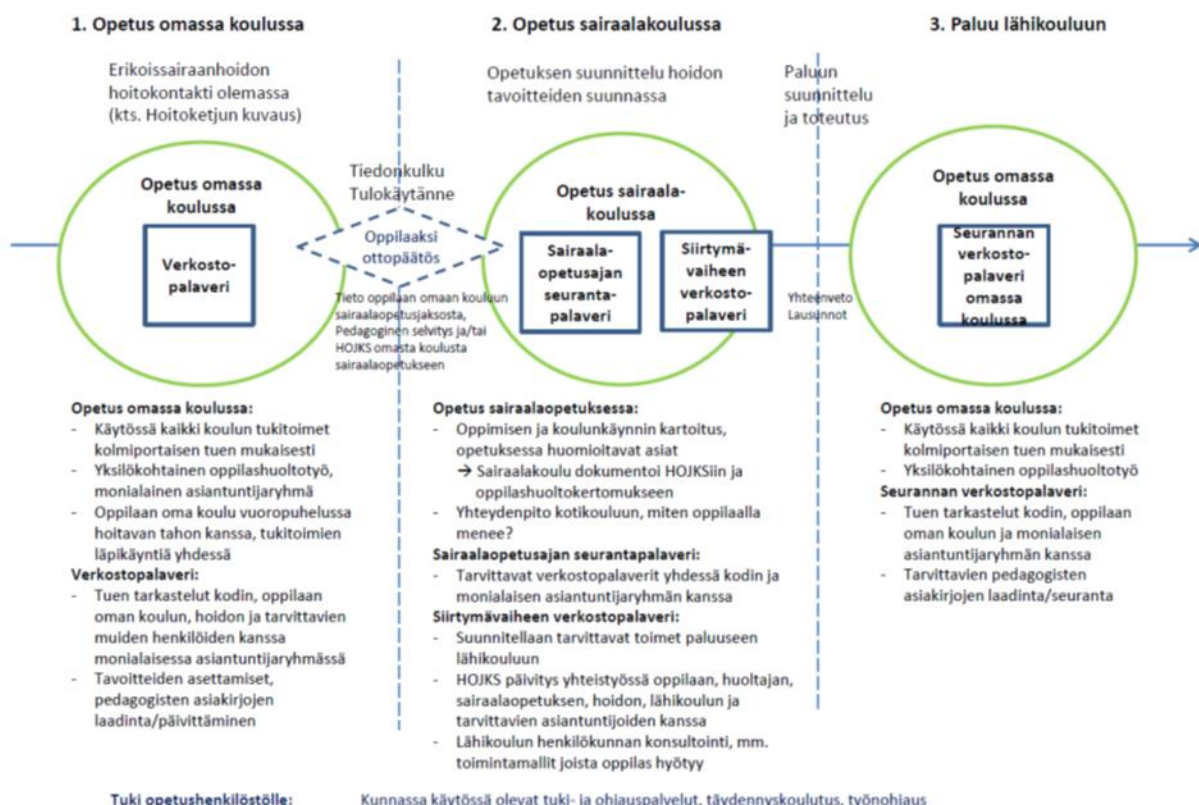
Mikäli tehostetun tuen tukimuodot eivät oppilaalle riitä, laatii luokanvalvoja/ luokanopettaja pedagogisen selvityksen yhteistyössä opiskeluhuollon ja huoltajien kanssa. Erityisopetuksen rehtori tekee päätöksen erityiseen tukeen siirtämisestä selvityksen pohjalta. Erityisen tuen oppilaalle laaditaan HOJKS yhteistyössä huoltajan, oppilaan ja oppilasta opettavien opettajien kanssa. Tarvittaessa konsultoidaan opiskeluhuollon asiantuntijoita.

Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetus järjestetään ensisijaisesti oppilaan omassa koulussa tai esiopetuksen järjestämisaikassa, johon oppilas on otettu. Oppilaalle järjestetään opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua.

Oppilaalla on omissa koulussaan käytössä kaikki koulun tukitoimet kolmiportaisen tuen mukaisesti. Mikäli oppilaan kohdalla opetus järjestetään oman koulun sijasta sairaalaopetuksessa, toteutetaan siirtyminen oppilaan, huoltajan tai muun laillisen edustajan, opetuksen järjestäjän, sairaalaopetusyksikön ja erikoissairaanhoidon moniammatillisessa yhteistyössä.

Sairaalaopetus on erikoissairaanhoidon yhteydessä annettavaa perusopetusta avo- ja osasto-oppilaille. Sairaalaopetuksessa korostuvat kasvatuksen ja opetuksen lisäksi pedagoginen kuntoutus kaikkien oppilasta opettavien, kasvattavien tai hoitavien tahojen keskinäinen yhteistyö ja konsultaatio. Sairaalaopetuksessa tuetaan oppilaan koulupolkua. Nivelvaiheyhteistyö oppilaan oman koulun kanssa korostuu tulo- ja paluuvaiheessa. Oppilaan tukitoimien ja opetuksen järjestämiseksi järjestetään sairaalaopetuksen koordinoima sekä tulo- että paluuvaiheessa verkostopalaveri, johon kootaan tarvittava opiskeluhuollollinen asiantuntijaryhmä. Oppilaan tulee voida palata siihen opetukseen, johon oppilas osallistui ennen siirtymistä sairaalaopetukseen.

Yhteistyöprosessi sairaalaopetuksen kanssa

Opetuksen siirtyminen omasta koulusta sairaalakouluun

Ennen oppilaaksiottoa sairaalakouluun

Oppilaalla on erikoissairaanhoidon hoitokontakti olemassa. Yhteistyötä toteutettu prosessi – kuvauksen vaiheen 1. mukaisesti. Käsitys oppilaan kokonaistilanteesta on muodostunut yhteistyössä.

Oppilaaksiotto sairaalakouluun:

- Erikoissairaanhoidon hoito ja sairaalakoulu sopivat yhteistyössä huoltajan kanssa opetusjaksosta sairaalakouluun. Tieto tästä toimitetaan oppilaan kotikouluun.
- Sairaalakoulu tekee kirjallisen sopimuksen huoltajan kanssa.
- Lahden Perusopetuspalveluiden opetus- ja kasvatusjohtaja laatii oppilaaksiottopäätöksen sairaalakouluun.

Oppilaan kotikoulu toimittaa oppilaan pedagogisen selvityksen ja/tai HOJKSin sairaalakouluun.

Oppilaan opetuksen siirtyminen sairaalakoulusta oppilaan lähikouluun toteutetaan prosessikuvauksessa olevan yhteistyökuvauksen mukaisesti. Oppilas palaa joko samaan opetusryhmään/kouluun tai muuhun lähikouluun, mikäli se on katsottu monialaisessa yhteistyössä oppilaan kokonaistilanne huomioiden paremmaksi ratkaisuksi.

4.4 Yhteistyö muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi

Perhesosiaalityö

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen perhesosiaalityössä hoidetaan alueen lapsiperheiden sosiaalihuoltolain mukaista työtä. Perhesosiaalityön keskitetyssä yksikössä käsitellään mm. kaikki alueelta saapuvat lastensuojeluilmoitukset ja yhteydenotot. Lisäksi keskitetyn yksikön aikuistuntiimissä hoidetaan lapsiperheiden aikuisten toimeentulotuki yms asiat. Perhesosiaalityön alue työssä tehdään pääsääntöisesti kaikki alueen palvelutarpeen arvioinnit ja suunnitelmallinen sosiaalihuoltolain mukainen työ lapsiasiakkaiden osalta. Sosiaalihuoltolain mukainen suunnitelmallinen työskentely perustuu palvelutarpeen arvioinnissa määriteltyihin erityisen tuen tarpeisiin ja tehtyyn asiakassuunnitelmaan. Sosiaalihuoltolain mukaisessa työskentelyssä keskeistä on yhteistyö perheen ja verkostojen kanssa. Sosiaalihuoltolain mukainen asiakkuus on vapaaehtoista, jolloin vastentahtoisia tukitoimia ei voida tehdä. Asiakkaan kieltäytyessä tarjotuista tukitoimista, tulee arvioitavaksi tukitoimien välttämättömyys sekä lastensuojeluasiakkuuden ja -tukitoimien tarve. Työskentelyyn otetaan aina mukaan sekä lapsi että huoltajat. Työskentelyssä kartoitetaan myös lapsen ja perheen läheisverkostoa, jotta löydettäisiin myös sieltä tukea perheen tilanteeseen.

Sosiaalihuoltolain mukaisessa työskentelyssä tukitoimia voivat olla mm. sosiaalityö, sosiaaliohjaus, perhetyö, tukihenkilö ja tukiperhe. Myönnettävistä tukitoimista tehdään päätökset, joissa on avattu niille asetetut tavoitteet konkreettisesti. Työskentelyssä tehdään yhteistyötä muiden perheen kanssa toimivien tahojen kanssa, jotta saadaan kokonaiskäsitys lapsen ja perheen tilanteesta ja voidaan yhteistyössä miettiä tukitoimia tilanteen parantamiseksi. Jos tarvittavat tukitoimet ovat saatavissa peruspalveluista eikä sosiaalihuollon asiakkuudelle ole tarvetta, ohjataan asiakas oikean avun piiriin ja sosiaalihuoltolain mukainen asiakkuus voidaan päättää.

Asiakkaalle nimetään aina sosiaalityöntekijä-sosiaaliohjaaja-työpari.

Yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppanien kanssa

Nuorisotyö

- yhteistyö Mestan kanssa
- koulunuorisotyö
- etsivä nuorisotyö
- muu nuorisotyö

Seurakunta

- lapsille, nuorille ja perheille suunnatut palvelut

Poliisi

- Konsultaatio ankkuripoliisin kanssa koulumaailman ilmiöissä
- Ennaltaestävä toiminta - huoli-ilmoitus

4.5 Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen oppilaille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille

- Henkilöstö: koulutuspäivät, henkilöstökokoukset, intra

- Oppilaat ja huoltajat: vanhempainillat, nähtävillä opetuksen järjestäjän kotisivuilla

5. Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta, ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

5.1 Toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytänteet.

Väkivallan ehkäiseminen, seuranta ja ongelmatilanteisiin puuttuminen

Väkivaltaan tai sillä uhkailuun tulee puuttua aina ja välittömästi. Mikäli väkivalta kohdistuu henkilökuntaan, on sovittelun mahdollisuus aina olemassa. Rikosilmoituksen tekeminen on myös mahdollista (Rikoslain 21 luku).

Rikoslain 21 luvussa pykälissä 5, 6 ja 7 mainittu pahoinpitelyrikos luokitellaan lieväksi pahoinpitelyksi, pahoinpitelyksi ja edelleen törkeäksi pahoinpitelyksi. On huomattava, että lievä pahoinpitely on asianomistajarikos, jonka tunnusmerkistö voi täytyä ilman ruumiinvammaakin, mutta pahoinpitely ja törkeä pahoinpitely ovat virallisen syytteen alaisia rikoksia, jolloin myös koulu voi tehdä asiasta rikosilmoituksen (www.poliisi.fi).

Edelliseen liittyen Perusopetuslain 36 pykälässä säädetään, ettei yleisessä tuomioistuimessa olevan asian kurinpitokäsittelyä voi aloittaa tai jatkaa koulussa.

Oppilaiden väliset välikohtaukset käsitellään tarvittaessa asiantuntijaryhmässä ja asiasta tehdään tarvittaessa rikos- tai lastensuojeluilmoitus. Ennen ilmoituksen tekemistä ollaan yhteydessä huoltajiin.

Opettajaan tai muihin henkilökunnan edustajiin kohdistuneissa tapauksissa on aikuisen mahdollista harkita sovittelua, mutta rikosilmoitukseen on aina oikeus. Toisaalta työsuojelulain 8 § nojalla on työnantajalla velvollisuus huolehtia työntekijän fyysisestä ja psyykkisestä työturvallisuudesta. Ongelmatilanteissa työntekijän tulee ottaa yhteyttä luottamusmieheen.

Väkivaltatilanteisiin saattaa liittyä myös vahingonkorvauksia. Toisin kuin rikoslaissa vahingonkorvausvastuulla ei ole alaikärajaa. Vastuu ei voi kohdistua yhteisöön (kunta), vaan yksilöön.

Kiusaamisen ehkäiseminen, seuranta ja ongelmatilanteisiin puuttuminen

Hollolan varhaiskasvatuksella sekä esi- ja perusopetuksella on erillinen yhteinen kiusaamisen ehkäisemisen ja siihen puuttumisen suunnitelma.

Häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen

Sukupuolista häirintää on ei-toivottu huomio, joka liittyy sukupuoleen, esimerkiksi halventava tai alentava puhe toisen sukupuolesta, sukupuoleen liittyvä kiusaaminen, teot, jotka saavat tuntemaan itsensä noloksi, pelokkaaksi, loukkaantuneeksi tai vihaiseksi.

Seksuaalista häirintää on muun muassa vihjailu ja seksuaalisesti värityneet vitsit, vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat puheet ja kysymykset. Ehdottelu, vaatiminen ja fyysinen koskeminen sekä raiskaus tai sen yritys ovat seksuaalista häirintää. Häirintä voi tapahtua myös puhelimen ja netin välityksellä. Sukupuolinen huomio muuttuu häirinnäksi silloin, kun sitä jatketaan, vaikka huomion kohde ilmaisisi

sen olevan epämiellyttävää. Seksuaalista häirintää ei koulussamme hyväksytä, vaan asiaan puututaan välittömästi. Jokaisella on oikeus ihmisarvon loukkaamattomuuteen ja henkilökohtaiseen koskemattomuuteen.

Loukkaavaa käytöstä ei hyväksytä, vaan siihen puututaan välittömästi. Loukkaavana käytöksenä pidetään mm. nimittelyä, kieltäytymistä työskentelemästä toisen kanssa, eristämistä ja toisen henkilön vähättelemistä.

Rasististen viestien lähettäminen on loukkaavaa käytöstä. Rasistiset merkit ja eleet ovat kiellettyjä koulussa.

Häirinnän ehkäiseminen

Häirintää pyritään ennaltaehkäisemään seuraavin toimenpitein:

- Jokaisessa luokassa keskustellaan häirintään liittyvistä asioista.
- Erityisesti kiinnitetään huomiota uusien oppilaiden sopeutumiseen kouluun.

Häirintään puuttuminen

(ensisijaisena vastuuhenkilönä on henkilö, joka on ensimmäisenä tilanteessa mukana)

- Keskustellaan asianosaisten kanssa ja selvitetään tilanteen kulku
- Kirjataan tapahtumat
- Järjestetään osapuolien kuuleminen ja sovitaan, että häirintä loppuu ja tehdään selväksi mahdolliset jatkotoimenpiteet
- Sovitaan seurannasta.
- Ilmoitetaan asiasta vakavuusasteen mukaan huoltajalle, koulun oppilashuoltohenkilöstölle, koulukuraattorille jne.
- Suoritetaan asianmukaiset kurinpitotoimet
- Oppilashuolto huolehtii, että sekä uhri että tekijä saavat tarvitsemansa tuen
- Seurataan, toistuuko tilanne

Jos tilanne toistuu, pyydetään osapuolten huoltajat tulemaan koululle ja selvittämään tilannetta ja pohtimaan, mitä tehdään seuraavaksi. Vakavammissa tapauksissa arvioidaan myös lastensuojelun ja poliisin tarve.

Yhteydenottotavat kotiin ja yhteistyö

Huoltajia kannustetaan ottamaan yhteyttä koulun henkilökuntaan välittömästi, kun koti saa tietää ei-toivotusta käyttäytymisestä. Esi- ja perusopetuksen opettajalla, rehtorilla ja varhaiskasvatuksen johtajalla velvollisuus ilmoittaa uhrin ja tekijän huoltajille tai muulle lapsen lailliselle edustajalle, jos häirintää, kiusaamista, syrjintää tai väkivaltaa ilmenee, tai sitä epäillään tapahtuneen oppimisympäristössä, -yhteisössä tai koulumatkalla.

Yhteistyö viranomaisten kanssa

Koulu pitää yhteyttä viranomaisiin ensisijaisesti kiusaamis-, häirintä- ja väkivaltatilanteita ennaltaehkäisevässä mielessä. Akuuteissa tilanteissa rehtori ja oppilashuoltoryhmän jäsenet arvioivat tilannekohtaisesti, tarvitaanko viranomaisen apua. Ensisijaisesti toimitaan yhteistyössä Ankkuritoiminnan kanssa.

5.2 Kuvataan opettajan tai rehtorin velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle

Jos häirintää, kiusaamista, syrjintää tai väkivaltaa ilmenee, tai sitä epäillään tapahtuneen oppimisympäristössä, -yhteisössä tai koulumatkalla, on esi- ja perusopetuksen opettajalla, rehtorilla ja varhaiskasvatuksen johtajalla velvollisuus ilmoittaa siitä uhrin ja tekijän huoltajille tai muulle lapsen lailliselle edustajalle. Ilmoitusvelvollisuus koskee kohteena olevaa lasta, oppilasta ja alle 18-vuotiasta opiskelijaa, sekä epäiltyä tekijää.

5.3 Toimintatavat tukea tarvitsevan oppilaan (teon kohde ja tekijä) ohjaamiseksi opiskeluhuoltopalveluihin.

Esiopetusta ja perusopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja toteutettaessa on otettava huomioon lapsen etu. Lapsen kasvatusvastuu on ensisijaisesti vanhemmilla. Kasvatuksen ja koulutuksen henkilöstö tukee vanhempia/huoltajia heidän kasvatustehtävässään, ja pyrkii tarjoamaan perheelle tarpeellista apua riittävän varhain. Lapsi ja perhe ohjataan aina tarvittaessa terveydenhuoltopalvelujen, kuten neuvolapalvelujen ja opiskeluhuoltopalvelujen, sosiaalihuollon sekä lastensuojelun piiriin. Jos koulun tai opiskeluhuollon työntekijä arvioi, että oppilaan tai opiskelijan opiskeluvaikeuksien, sosiaalisten tai psyykkisten vaikeuksien ehkäisemiseksi tai poistamiseksi tarvitaan opiskeluhuollon psykologi- tai kuraattoripalveluita, on hänen viipymättä otettava yhteyttä psykologiin tai kuraattoriin yhdessä oppilaan kanssa, ja luovutettava tiedossaan olevat tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot.

5.4 Yhteistyö huoltajien kanssa sekä viranomaisyhteistyö ml. toimintatavat koskien ilmoitusvelvollisuutta sosiaalitoimeen ja / tai poliisille

Yhteistyö huoltajien kanssa

Yhteistyöllä tuetaan kasvatuksen ja opetuksen järjestämistä siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Yhteistyö edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Huoltajien osallisuus sekä mahdollisuus olla mukana koulutyössä ja sen kehittämässä on keskeinen osa koulun toimintakulttuuria. Kodin ja koulun kasvatusyhteistyö lisää oppilaan, luokan ja koko kouluyhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta.

Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta. Hänen on myös huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan opetuksesta ja kasvatuksesta kouluyhteisön jäsenenä.

Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten kehittämistä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyön lähtökohtana on luottamuksen rakentaminen, tasavertaisuus ja keskinäinen kunnioitus. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus sekä tiedon ja tuen tarpeet. Yhteistyön onnistumiseksi tarvitaan koulun henkilöstön aloitteellisuutta ja henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa sekä muutoin monipuolista viestintää. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla.

Voidakseen huolehtia kasvatustehtävästään huoltajan tulee saada tietoa lapsensa oppimisen ja kasvun edistymisestä sekä mahdollisista poissaoloista. Kannustavat ja oppilaan oppimista ja kehitystä myönteisesti kuvaavat viestit ovat tärkeitä. Säännöllisen palautteen avulla huoltaja voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Erityisen tärkeää yhteistyö on oppilaan koulupolun nivelvaiheissa sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Viranomaisyhteistyö

Sosiaalitoimi

Varhaiskasvatuksen ja opetustoimen henkilöstöllä on mahdollisuus lastensuojelun palveluohjaajan konsultaatio aina tarvittaessa. Lisäksi yhteistyötä voidaan tehdä opiskeluhuollon tuen asioissa ja lastensuojelun prosesseissa mahdollisuuksien mukaan.

Varhaiskasvatuksen ja opetustoimen henkilöstöön kuuluvalla on salassapidon estämättä velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus viipymättä, jos on tehtävässään saanut tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä. [Lastensuojelulaki 25 § (417/2007)]

Ilmoitusvelvollisuus voidaan toteuttaa myös yhdessä lapsen tai hänen vanhempansa kanssa [Lastensuojelulaki 25 a § (1302/2014)].

Ilmoitusvelvollisuuden perusteena voivat olla myös sellaiset opettajan tehtävänsä hoitamisen yhteydessä saamat tiedot, jotka liittyvät tapahtumiin kouluajan ulkopuolella.

Varhaiskasvatuksen ja opetustoimen henkilöstöön kuuluvalla on salassapidon estämättä velvollisuus tehdä ilmoitus sekä lastensuojelulle että poliisille, jos on tehtävässään saanut tiedon,

jonka perusteella on syytä epäillä lapseen kohdistuvaa **seksuaalirikosta tai tiettyjä henkeen tai terveyteen kohdistuvia rikoksia**. Tällainen rikos on esimerkiksi pahoinpitely. Myös alle 15-vuotiaan nuoren rikoksen tunnusmerkit täyttävistä teoista tulee ilmoittaa poliisille.

Poliisi ja Ankkuritoiminta

Varhaiskasvatuksen ja opetustoimen henkilöstöön kuuluvalla on salassapidon estämättä velvollisuus tehdä ilmoitus sekä lastensuojelulle että poliisille, jos on tehtävässään saanut tiedon, jonka perusteella on syytä epäillä lapseen kohdistuvaa **seksuaalirikosta tai tiettyjä henkeen tai terveyteen kohdistuvia rikoksia**. Tällainen rikos on esimerkiksi pahoinpitely. Myös alle 15-vuotiaan nuoren rikoksen tunnusmerkit täyttävistä teoista tulee ilmoittaa poliisille.

Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstöön kuuluvalla on salassapidon estämättä oikeus ilmoittaa poliisille, jos on tehtävässään saanut tietoja, joiden perusteella on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi.

Moniammatillisessa Ankkuritoiminnassa pyritään puuttumaan alaikäisten rikolliseen toimintaan ja ongelmakäyttäytymiseen ennaltaehkäisevästi. Toiminnassa pyritään nuoren elämäntilanteen kokonaisvaltaiseen arviointiin. Pääpaino on nuorissa, jotka ovat lähellä rikosoikeudellista vastuikärajaa, ulottuen täysi-ikäisiin. Käytännön tasolla tämä tarkoittaa noin 13 – 18 -vuotiaita lapsia ja nuoria. Tästä poiketaan lähtökohtaisesti vain päihdeongelman omaavien nuorien kohdalla ja harkinnan perusteella yksittäistapauksissa.

Koulujen ja vapaa-aikapalveluiden on syytä myös tehdä huoli-ilmoitus tietoonsa tulleesta mahdollisesta nuorisojoukon kokoontumisesta (esim. mopomiitit, joukkotappelut), jotka voivat aiheuttaa hälytystehtäviä ja eskaloitua.

Alle 13-vuotiaiden lasten ongelmat ja rikoksen tunnusmerkistön täyttävät teot ovat lähtökohtaisesti kasvatuksellisia. Näiden asioiden käsittelyfoorumi on lähtökohtaisesti huoltajien ja sosiaaliviranomaisten välinen yhteistyö. Käyttäytymisen tullessa esiin oppilaitoksessa, on ensisijainen vastuu koululla ja huoltajilla. Epäselvissä tapauksissa oppilaitoksen henkilökunta voi olla yhteydessä Ankkuritiimiin.

Mahdollisimman paljon alle 15-vuotiaiden epäillyksi tekemiä rikoksia pyritään ohjaamaan suoraan koulusta sovitteluun. Erityisesti tämä koskee yksittäisiä tilanteita, joissa ei ole kyse toistuvasta kiusaamisesta, johon koulu tai muu taho on jo aikaisemmin puuttunut. Sovitteluun sopii myös tilanteet, jotka eivät välttämättä täytä minkään rikoksen tunnusmerkistöä. Kun koulu täyttää perusopetuslain 29 §:n mukaisen velvollisuutensa ilmoittaa häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta huoltajille, koulu voi pyytää samalla suostumukset huoltajilta asian lähettämiseksi sovitteluun tapahtuma- ja henkilötietoineen. Luonnollisesti myös lapsen suostumus on huomioitava.

Akuuteissa ja käynnissä olevissa väkivalta- ym. tilanteissa ollaan aina yhteydessä hätäkeskukseen 112.

5.5 Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)

Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Toiminta koulun kriisitilanteissa tähtää siihen, että oppilaalle tai kouluyhteisölle kriisistä aiheutuva haitta jää mahdollisimman pieneksi. Toiminnassa painottuvat harkinta, oppilaan oikeusturva, turvallisuus, tiedonkulku ja hienotunteisuus. Rehtori, apulaisrehtori tai turvallisuusvastaava huolehtii siitä, että tarvittavat tahot saavat riittävät ja asianmukaiset tiedot tapahtuneesta. Tällaisia tahoja ovat esim. huoltajat, luokanvalvoja, -opettaja, oppilashuoltoryhmä ja asiaan kuuluvat ulkopuoliset tahot. Koulun on dokumentoitava kaikki kriiseihin liittyvät toimet.

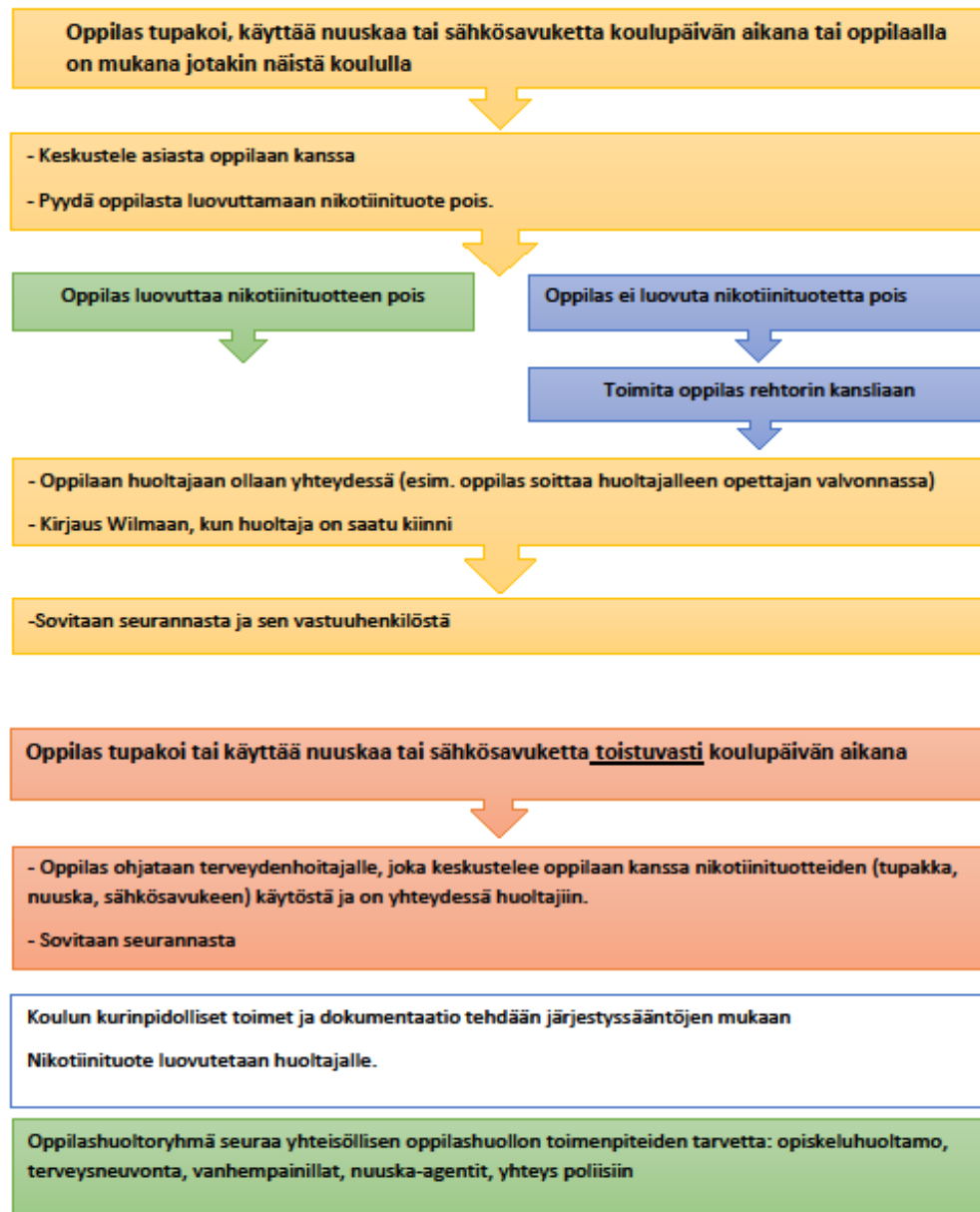
Toiminta uhka- ja vaaratilanteissa

Toiminta uhka- ja vaaratilanteissa on kuvattu koulujen pelastussuunnitelmissa sekä hyvinvoinnin palvelualueen valmiussuunnitelmassa ja siihen liittyvissä valmiuskorteissa.

NIKOTIINITUOTTEET (TUPAKKA, NUUSKA, SÄHKÖSAVUKE)

- puuttumisen toimintamalli perusopetuksessa

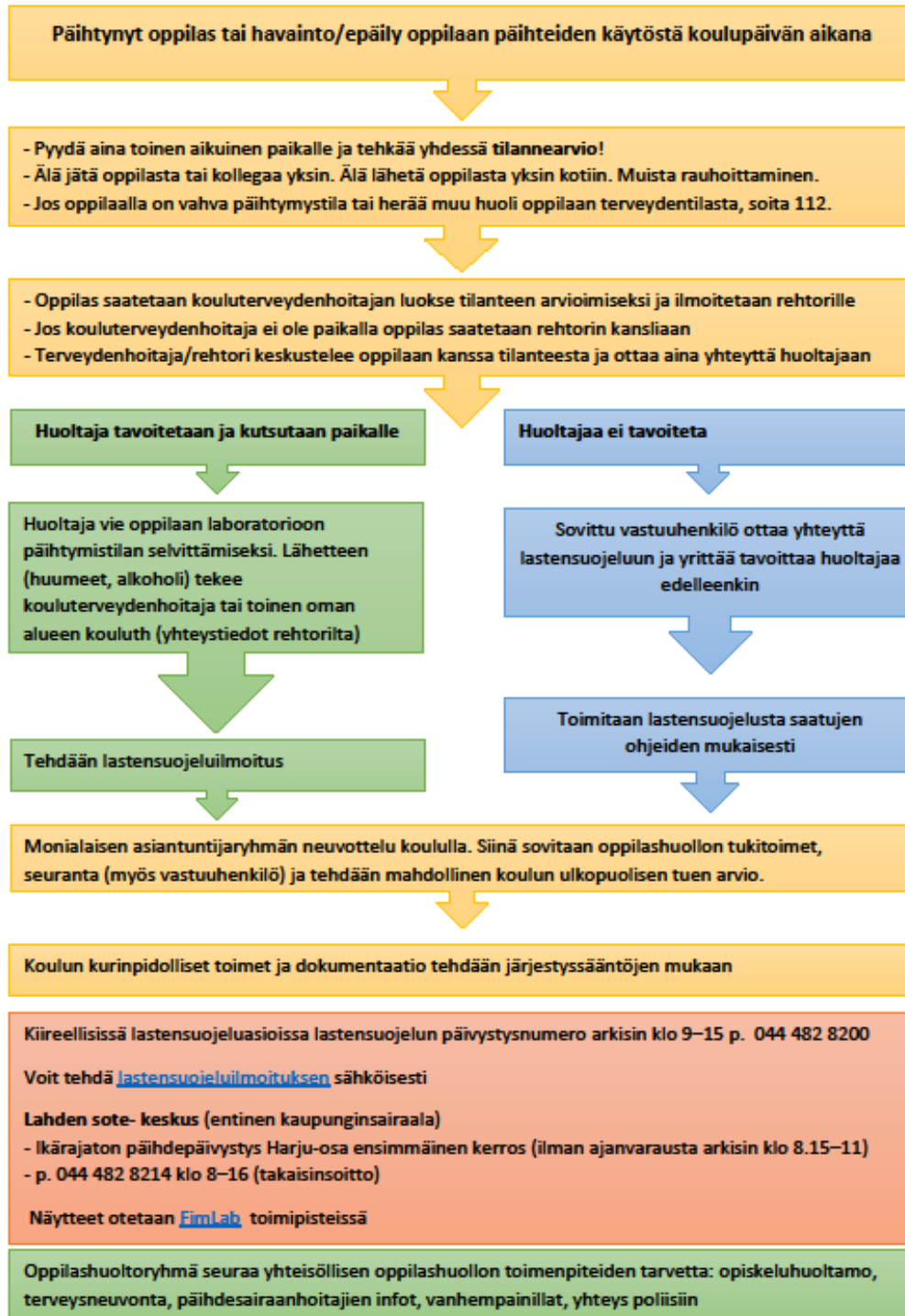
3/2023

ALKOHOLI ja HUUMEET

- puuttumisen toimintamalli perusopetuksessa

3/2023

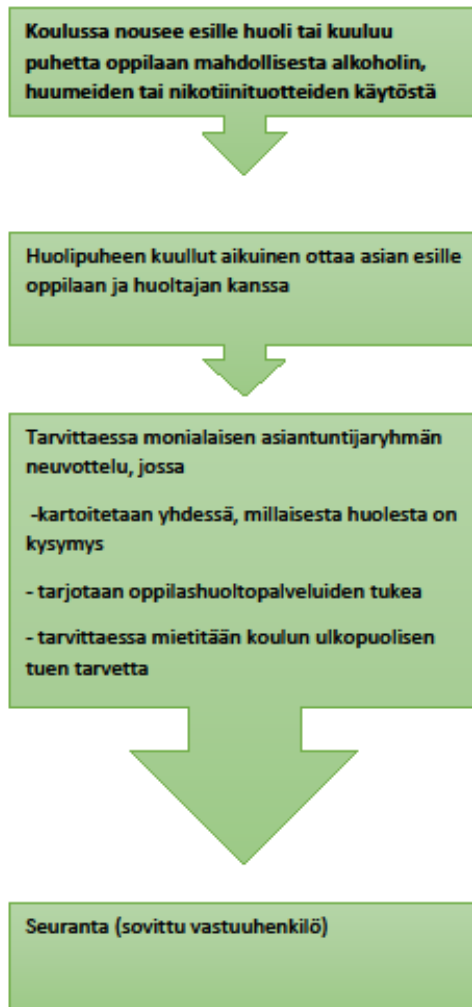

Puuttumisen toimintamallit perusopetuksessa

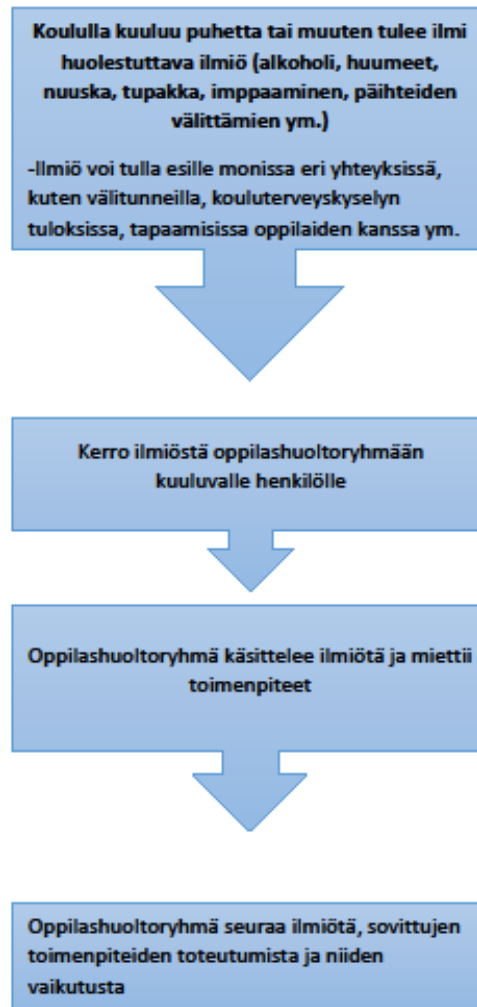
3/2023

HERÄÄ HUOLI tai

KUULUU HUOLI PUHETTA

ILMIÖ KOULULLA

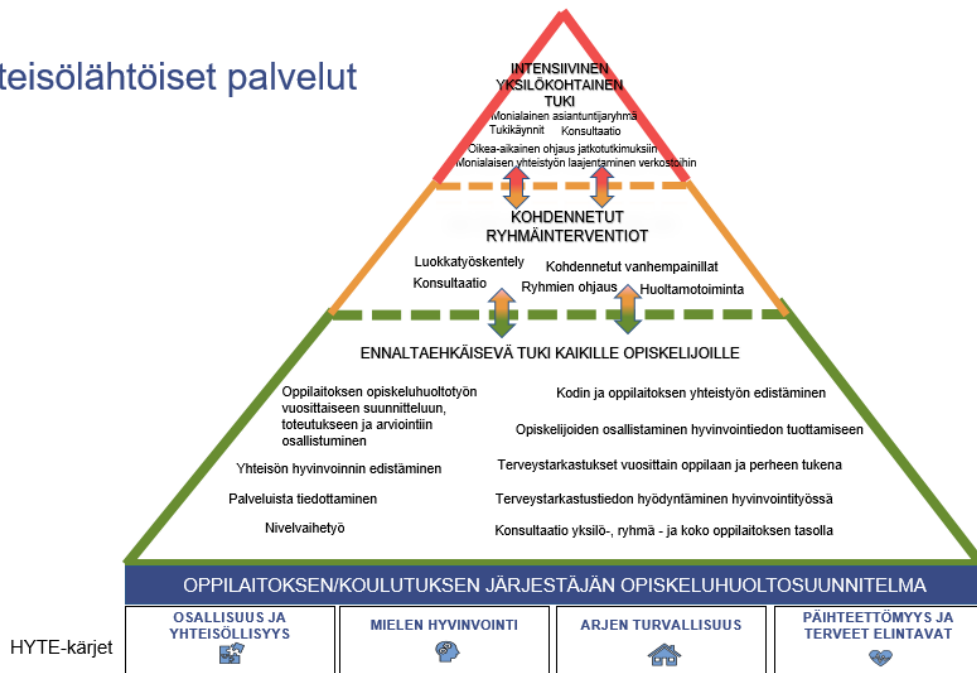
ALKOHOLIN JA HUUMEIDEN VÄLITTÄMINEN TAI MYYMINEN ALAIKÄISELLE

- koulualueella -> tilanteesta riippuen 112 TAI ennaltaestava.hame@poliisi.fi
- koulualueen ulkopuolella -> ennaltaestava.hame@poliisi.fi

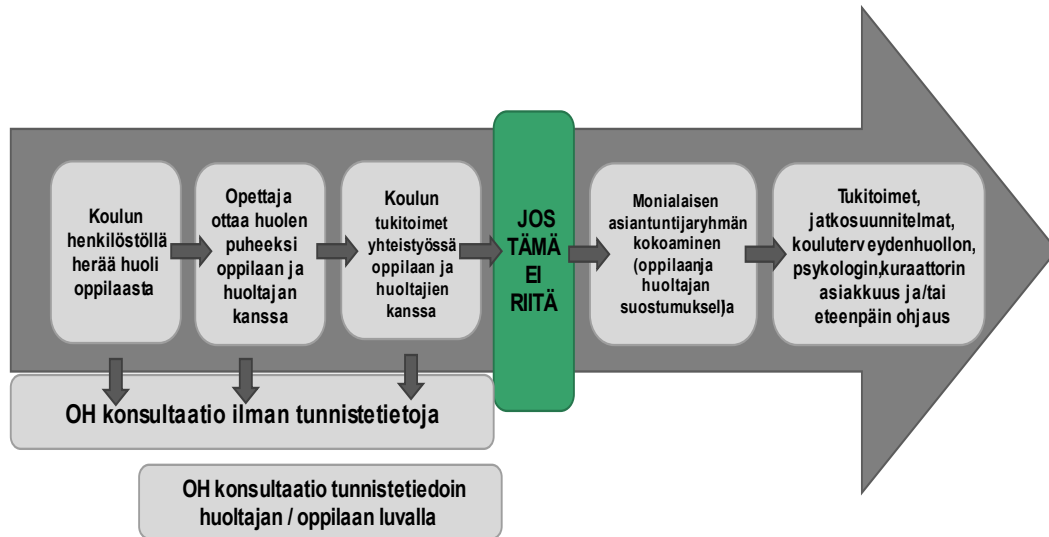
Kuva 4

Yhteisölähtöiset palvelut

Kuva 5

Kun huoli herää - perusopetus

31.5.2023

Hollola